

ARGUMENTUM.

Cajum, et Marcum Avianos fratres commendat, alterum præsentem, alterum absentem.

M. T. C. Allieno Procos. S. D.

Et te scire arbitror, quanti fecerim C. Avianum Flaccum: et ego ex ipso audieram, optimo, et gratissimo homine, quàm à te liberaliter esset tractatus. Ejus filios, dignissimos illo patre, meosque necessarios, quos ego unicè diligo, commendo tibi sic, ut majore studio nullos commendare possim. C. Avianus in Sicilia est: Marcus est nobiscum, ut illius dignitatem præsentis ornes, rem utriusque defendas, te rogo. Hoc mihi gratius in ista pròvincia facere nihil potes. Idque ut facias, te vehementèr etiam, atque etiam rogo. Vale.

M. T. CICERONIS

EPISTOLARUM

AD TERENCEM, ET ALIOS.

LIBER XIV.

ARGUMENTUM.

Exul deflet suam, suorumque calamitatem, ejusque culpam confert in amicorum consilia: villa venditionem prorsùs improbat: alia quædam scribit.

M. T. C. Terentiæ, Tulliolar, et Ciceroni suis S. D.

Et litteris multorum, et sermone omnium perfertur ad me, incredibilem tuam virtutem, et fortitudinem esse, teque nec animi, nec corporis laboribus defatigari. Me miserum, te ista virtute, fide, probitate, humanitate, in tantas ærumnas propter me incidisse! Tulliolarque nostram, ex quo patre tantas voluptates capiebat, ex eo tantos percipere luctus! nam quid ego de Cicerone dicam? qui cum primùm sapere cœpit, acerbissimos dolores, miseriasque percepit: quæ si, ut tu scribis, fato facta putarem, ferrem paulò faciliùs: sed omnia sunt mea culpa commissa, qui ab his me amari putabam, qui invidebant: eos non sequerbar, qui petebant. Quòd si nostris consiliis usi essemus, neque apud nos tantum valuisset sermo aut

stultorum amicorum, aut improborum: beatissimi viveremus. Nunc, quando sperare nos amici jubent, dabo operam, ne mea valetudo tuo labori desit. Res quanta sit, intelligo, quantoque fuerit facilius manere domi, quam redire. Sed tamen, si omnes tribunos pleb. habemus, si Lentulum tam studiosum, quam videtur, si verò etiam Pompejum, et Cæsarem, non est desperandum. De familia, quo modo placuisse amicis scribis, faciemus. De loco, nunc quidem jam abiit pestilentia, sed, quandiu fuit, me non attigit. Plancius, homo officiosissimus, me cupit esse secum, et adhuc retinet. Ego volebam loco magis deserto esse in Epiro, quò neque Hispo veniret, nec milites: sed adhuc Plancius me retinet. Sperat posse fieri, ut mecum in Italiam decedat; quem ego diem si videro, et si in vestrum complexum venero, ac si et vos, et meipsum recuperaro; satis magnum mihi fructum videbor percepisse et vestrae pietatis, et meae. Pisonis humanitas, virtus, amor in omnes nos tantus est, ut nihil supra possit. Utinam ea res ei voluptati sit: gloriae quidem video fore. De Q. fratre nihil ego te accusavi, sed vos cum praesertim tam pauci sitis, volui esse quam conjunctissimos. Quibus me voluisti agere gratias, egi, et me à te certiore factum esse, scripsi. Quod ad me, mea Terentia, scribis te vicum vendituram; quid, obsecro te (me miserum), quid futurum est? et, si nos premet eadem fortuna, quid puero misero fiet? Non quo reliqua scribere (tanta vis lacrymarum est), ne te in eundem fletum adducam. Tantum scribo: si erunt in officio amici, pecunia non deerit: si non erunt, tu efficere tua pecunia non po-

teris. Per fortunas miseras nostras, vide, ne puerum perditum perdamus. Cui si aliquid erit, ne egeat; mediocri virtute opus est, et mediocri fortuna, ut caetera consequatur. Fac valeas, et ad me tabellarios mittas; ut sciam, quid agatur, et vos quid agatis: mihi omnino jam brevis expectatio est. Tulliolae, et Ciceroni salutem dic. Valere. D. ante diem VI. Kal. Dec. Dyrrachii. Dyrrachium veni, quod et libera civitas est, et in me officiosa, et proxima Italiae. Sed si offendet me loci celebritas, aliò me conferam, et ad te scribam.

ARGUMENTUM.

Brevitatem suarum litterarum excusat: Pisonis generi officia in se laudat; dolet Terentiae vicem: rogat, ne suam dotem projiciat, et ut valetudini serviat.

M. T. C. Terentiae, Tulliolae, et Ciceroni suis S. D.

Noli putare, me ad quemquam longiores epistolas scribere, nisi si quis ad me plura scripsit, cui puto rescribi oportere. Nec enim habeo, quod scribam: nec hoc tempore quidquam difficilius facio. Ad te verò, et ad nostram Tulliolam non quo sine plurimis lacrymis scribere. Vos enim video esse miserimas, quas ego beatissimas semper esse volui: idque praestare debui, et nisi tam timidi fuissetis, praestitisset. Pisonem nostrum merito ejus amo plurimum. Eum, ut potui, per litteras cohortatus sum, gratiasque egi, ut debui. In novis tribunis pleb. intelligo spem te habere. Id erit firmum, si Pompeii voluntas erit: sed Crasum tamen metuo; à te quidem omnia fieri fortis-

simè; et amantissimè video: nec miror, sed mœreo casum hujusmodi, ut tantis tuis miseris meæ miseræ subleventur. Nam ad me P. Valerius, homo officiosus scripsit id, quod ego maximo cum fetu legi, quemadmodam à Vestæ ad tabulam Valeriam ducta esses. Hæc mea lux, meum desiderium, undè omnes opem petere solebant, te nunc, mea Terentia, sic vexari, sic jacere in lacrymis, et sordibus, idque fieri mea culpa, qui cæteros servavi, ut nos periremus! Quòd de domo scribis, hoc est de area: ego verò tum deniquè mihi videbor restitutus, si illa nobis erit restituta. Verùm hæc non sunt in nostra manu. Illud doleo quæ impensa faciendâ est in ejus partem te miseram, et despoliatam venire. Quòd si conficitur negotium, omnia consequemur, sin eadem nos fortuna premet, etiamne reliquias tuas miserè proicias; obsecro te, mea vita, quòd ad sumptum attinget, sine alios, qui possunt, si modò volunt, sustinere: et valetudinem istam infirmam, si me amas, nolì vexare. Nam mihi antè oculos dies, noctesque versaris: omnes labores te excipere video, timeo, ut sustineas; sed video in te esse omnia. Quarè ut id, quod speras, et quod agis, consequamur, servi valetudini. Ego, ad quos scribam, nescio, nisi aut ad eos, qui ad me scribunt; aut ad eos, de quibus ad me vos aliquid scribitis. Longius, quoniam vobis ita placet, non discedam: sed velim quàm sæpissimè litteras mittatis, præsettum si quid est firmius, quod speremus. Valet, mea desideria, valet. Dat. III. Non. Octob. Thesalonica.

ARGUMENTUM.

Queritur, quòd sua culpa, et ipse, et omnes sui, maximas in miserias inciderint. Deinde ad varia capita respondet: sed ita dolenter, ut iteò à nonnullis, jure fortasse, tamquam mollis, reprehendatur.

M. T. C. Terent. Tulliolar, et Ciceroni suis S. D.

Accepi ab Aristocriso tres epistolas, quas ego lacrymis propè delevi. Conficio enim terrore, mea Terentia; nec me meæ miseræ magis excruciant, quam tuæ, vestraque. Ego autem hoc miserior sum, quam tu, quæ es miserrima, quòd ipsa calamitas communis est utriusque nostrum; sed culpa mea propria est, meum fuit officium, vel legatione vitare periculum, vel diligentia; et copiis resistere, vel cadere fortiter. Hoc miserius, turpius, indignius nobis nihil fuit: quarè cum dolore conficio, tum etiam pudore. Pudet enim me uxori meæ optimæ, suavissimis liberis virtutem, et diligentiam non præstitisse. Nam mihi antè oculos dies, noctesque versatur squalor vester, et ceteror, et infirmitas valetudinis tuæ: spes autem salutis pertenuis ostenditur. Inimicis sunt multi, invidi pènè omnes. Ejicere nos magnum fuit, excludere facillè est. Sed tamen, quandiu vos eritis in spe, non deficiam, ne somnia mea culpa cecidisse videantur. Ut tutò sim, quòd laboras, id mihi nunc facillimum est, quem etiam inimici volunt vivere in tantis miseris. Ego tamen faciam, quæ præcipis. Amicis, quibus voluisti, egi gratias: et eas litteras Dexippo dedi: meque de eorum officio scripsi à te certiore esse factum. Pisonem nostrum

mirifico esse studio in nos, et officio, et ego perspicio, et omnes prædicant. Dii faxint, ut tali genero mihi præsentî tecum simul, ac cum liberis nostris frui liceat. Nunc spes reliqua est in novis tribunis pleb. et in primis quidè diebus: nam, si inveterarit, actum est. Ea re ad te statim Aristocritum misit, ut ad me continuò initia rerum, et rationem totius negotii posses scribere. Etsi Dexippo quoquè ità imperavi, statim ut recurreret: et ad fratrem misi, ut crebrò tabellarios mitteret: nam ego eo nomine sum Dirrachii hoc tempore, ut quàm celerrimè, quid agatur, audiam, et sim tutò. Civitas enim hæc sempèr à me defensa est. Cum inimici nostri venire dicentur; tùm in Epirum ibo. Quòd scribis, te, si velim, ad me venturam: ego verò, cum sciam, magnam partem istius oneris abs te sustineri, te istic esse volo. Si perficitis, quod agis, me ad vos venire oportet: sin autem... Sed nihil est opus reliqua scribere. Ex primis, aut ad summum, secundis litteris tuis constituere poterimus, quid nobis faciendum sit. Tu modò ad me velim omnia diligentissimè perscribas, etsi magis jam rem, quàm litteras debeo expectare. Cura, ut valeas: et ità tibi persuadeas, mihi te charius nihil esse, nec unquam fuisse. Vale, mea Terentia, quàm ego videre videor: itaque debilitor lacrymis. Vale, pridie Kalend. Dec. Dyrrachii.

ARGUMENTUM.

Scripta est epistola non solum dolenter, sed etiam molliter. Argumentum est multiplex, quia respondet ad varia capita litterarum Terentiæ.

M. T. C. Terent. Tulliolæ, et Ciceroni suis S. D.

Ego minus sæpè ad vos do litteras, quàm possum: proptereà quòd cum omnia mihi tempora sunt misera, tùm vero, cum aut scribo ad vos, aut vestras lego, conficior lacrymis sic, ut ferre non possim. Quòd utinam minùs vitæ cupidus fuissim: certè nihil, aut non multum in vita mali vidissemus. Quòd si nos ad aliquam alicujus commodi aliquandò recuperandì spem fortuna reservavit; minus est erratum à nobis. Sin hæc mala fixa sunt: ego verò te quamprimùm, mea vita, cupio videre, et in tuo complexu emori: quandò neque dii, quos tu castissimè coluisti; neque homines, quos ego servavi sempèr, nobis gratiam retulerunt. Nos Brundusii apud M. Lenium Flaccum dies xiii. fuimus, virum optimum, qui periculum fortunarum, et capitis sui pro mea salutè neglexit: neque legis improvissimæ pœna deductus est, quominùs hospitii, et amicitia ejus, officiumque præstaret. Huic utinam aliquandò gratiam referre possimus: habebimus quidè sempèr. Brundusio profecti sumus ad ii. Kal. Majas. Per Macedoniam Cyzicum petebamus. O me perditum! ò me afflictum! quid nunc rogè te, ut venias, mulierem ægram, et corpore, et animo confectam? non rogè? sine te igitur sim? opinor, sic agam. Si est spes nostrî reditus, eam confirmes, et te adjuves:

sin; ut ego metuo, transactum est: quoquo modo potes, ad me fac venias. Unum hoc scito: si te habeo; non mihi videbor planè periisse. Sed quid de Tulliola mea fiet? jam id vos videte mihi deest consilium: sed certè quoquo modo se res habebit, illius misellæ et matrimonio, et famæ serviendum est. Quid Cicero meus, quid aget? iste verò sit in sinu sempèr, et complexu meo. Non queo jam plura scribere, impedit mœror. Tu quid egeris, nescio, utrum aliquid teneas, an (quod metuo), planè sis spoliata. Pisonem, ut scribis, spero fore sempèr nostrum. De familia liberata nihil est, quod te moveat. Primum tuis ità promissum est, te facturam esse, ut quisque esset meritis. Est autem in officio adhuc Orpheus, præterea magnoperè nemo. Cæterorum servorum ea causa est, ut, si res à nobis abesset, liberti nostri essent, si obtinere potuissent; sin ad nos pertinerent, servirent, præterquam oppido pauci. Sed hæc minora sunt. Tu quod me hortaris, ut animo sim magno, et spem habeam recuperandæ salutis, id velim sit ejusmodi, ut rectè sperare possimus. Nunc miser, quando tuas jam litteras accipiam? quis ad me perferet? quas ego expectassem Brundusii, si esset licitum per nautas, qui tempestatem prætermittere noluerunt. Quòd reliquum est, sustenta te, mea Terentia, ut potes. Honestissimè viximus, floruimus. Non vitium nostrum, sed virtus nostra nos affixit. Peccatum est nullum, nisi quòd unà animam cum ornamentis amisimus. Sed, si hoc fuit liberis nostris gratius, nos vivere, cætera, quamquam ferenda non sunt, feramus. Atque ego, qui te confirmo, ipse me non possum. Clodium Philetærum,

quòd valetudine oculorum impediabatur, hominem fidelem, remisi. Salustius officio vincet omnes spes. Cennius est perbenevolus nobis: quem semper spero tui fore observantem. Sicca dixerat, se mecum fore, sed Brundusio discessit. Cura, quoad potes, ut valeas: et sic existimes, vehementius me tua miseria, quam mea commoveri. Mea Terentia fidissima, atque optima uxor, et mea charissima Tulliola, et spes reliqua nostra Cicero, valete. Pridiè Kal. Maii, Brundusio.

ARGUMENTUM.

Scriptis hanc aliquot annis post superiores, L. Paulo, C. Marcello Coss. cum ex provincia Romam rediret. Significat de navigatione sua, de litteris acceptis, de hereditate Prætiana.

M. T. C. Terentiæ, Tulliolæ, et Ciceroni
suis S. D.

Si tu, et Tullia, lux nostra, valetis, ego, et suavissimus Cicero, valemus. Prid. Id. Oct. Athenas venimus, cum sanè adversis ventis usi essemus, tardèque, et incommodè navigassemus. De navi exeuntibus nobis Acastus cum litteris prætoris fuit, uno, et vigesimo die, sanè strenuè. Accepi tuas litteras, quibus intellexi, te vereri, ne superiores mihi redditæ non essent. Omnes sunt redditæ: diligentissimèque à te præscripta sunt omnia: idque mihi gratissimum fuit. Neque sum admiratus, hanc epistolam, quam Acastus attulit, brevem fuisse. Jam enim me ipsum expectas, sive nos ipsos: qui quidè quàmprimùm ad vos venire cupimus. Etsi, in quam rempub. venimus, intel-

ligo. Cognovi enim ex multorum amicorum litteris, quas attulit Acastus, ad arma rem spectare: ut mihi cum venero, dissimulare non liceat, quid sentiam. Sed, quando subeunda fortuna est, eò citius dabimus operam, ut veniamus, quò facilius de tota re deliberemus. Tu velim, quod commodo valetudinis tuæ fiat, quam longissimè poteris obviam nobis prodeas. De hæreditate Prætiana, quæ quidèmi mihi magno dolori est (valdè enim illum amavi), hoc velim cures, si auctio antè meum adventum fiet, ut Pomponius, aut, si is minus poterit, Camillus nostrum negotium curet. Nos, cum venerimus, reliqua per nos agemus. Sin tu jam Roma profecta eris, tamen curabis, ut hoc ita fiat. Nos, si dii adjuvabunt, circitèr Id. Nov. in Italia speramus fore. Vos, mea suavissima, et optatissima Terentia, et Tulliola, si nos amatis, curate, ut valeatis. Athenis ad xv. Kal. Nov.

ARGUMENTUM.

Excusat infrequentiam litterarum: mandat, ut creditoribus satisfaciat: gratias actas nescio quia non miratur: Pollicem expectat.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Nec sæpè est, cui litteras demus: nec rem habemus ullam, cum scribere velimus. Ex tuis litteris, quas proximè accepi, cognovi prædium nulum venire potuisse. Quarè videas velim, quomodo satisfaciat ei, cui scis me satisfacere velle. Quòd nostra tibi gratias agit, id ego non miror te mereri, ut ea tibi merito tuo gratias agere possit. Pollicem, si adhuc non est profectus, quamprimum fac extrudas. Cura, ut valeas, Id. Quinct.

ARGUMENTUM.

Exponit, quæ fuerit molestiarum causa, quoque modo liberatus sit: deinde scribit de sua ad Pompejum navigatione.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Omnes molestias, et sollicitudines, quibus et te miseriam habui, id, quod mihi molestissimum est, Tulliolamque, quæ nobis nostra vita dulcior est, deposui, et eeci. Quid causæ autem fuerit, postridiè intellexi, quam à vobis discessi, noctu eeci. Statim ita sum levatus, ut mihi Deus aliquis medicinam fecisse videatur. Cui quidèmi tu Deo, quemadmodum soles, piè, et castè satisfacias: id est, Apollini, et Æsculapio. Navim spero nos valdè bonam habere. In eam simul atque conscendi, hæc scripsi. Deindè conscribam ad nostros familiares multas epistolas: quibus te, et Tulliolam nostram diligentissimè commendabo. Cohortarer vos, quò animo fortiore essetis, nisi vos fortiores cognoscerem, quam quemquam virum: et tamen ejusmodi spero negotia esse, ut et vos istic commodissimè sperem esse, et me aliquandò cum similibus nostris rempub. defensurum. Tu primum valetudinem tuam velim cures: deindè, tibi si videbitur, villis iis utare, quæ longissimè aberunt à militibus. Fundo Arpinati benè poteris uti cum familia urbana, si annona carior fuerit. Cicero bellissimus tibi salutem plurimam dicit. Etiam, atque etiam vale. Datum vii. Id. Jun.

ARGUMENTUM.

Rogat uxorem, ut valetudinem curet, laudat ejus diligentiam: eaque ut deinceps utatur, mandat.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Si vales, benè est: ego quidè̄m valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissimè̄. Nam mihi et scriptum, et nuntiatum est, te in febrim subito incidisse. Quòd celeritè̄r me fecisti de Casariis litteris certiorè̄m, fecisti mihi gratum. Itè̄m posthàc, si quid opus erit, si quid acciderit novi, facies, ut sciam. Cura, ut vales: Vale. Datum iv. Non. Jun.

ARGUMENTUM.

Significat dolorem suum ex Dolabella generi sui, Tullioque filie valetudine.

M. T. C. Terentia suæ S. D.

Ad cæteras meas miserias accessit dolor et è̄ Dolabella valetudine, et Tullia. Omnino de omnibus rebus nec quid consilii capiam, nec quid faciam, scio. Tu velim tuam, et Tullia valetudinem cures. Vale.

ARGUMENTUM.

Mandat, ut cum Attico colloquatur, litteras mittat.

M. T. C. Terentia suæ S. D.

Quid fieri placeret, scripsi ad Pomponium, seriùs quàm oportuit. Cum eo si locuta eris, intelliges, quid fieri velim. Apertius scribi, quandò ad illum scripseram, necesse non fuit. De ea re,

et de cæteris rebus quamprimum velim nobis litteras mittas. Valetudinem tuam cura diligentè̄r. Vale. vii. Id. Quinct.

ARGUMENTUM.

Tulliam ad se venisse, dicit: sibi autem in animo esse, Ciceronem filium ad Cæsarem mittere.

M. T. C. Terentia suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Tullia nostra venit ad me prid. Id. Jun. cujus summa virtute, et singulari humanitate, graviore etiam sum dolore affectus, nostra factum esse negligentia, ut longè̄ alia in fortuna esset, atque ejus pietas, ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Cæsarem mittere, et cum eo Cn. Sallustium. Si profectus erit, faciam te certiorè̄m. Valetudinem tuam cura diligentè̄r. Vale xvii. Kal. Quinct.

ARGUMENTUM.

Fere suum consilium reprehendit, quod, victo in Pharsalia Pompejo, in Italiam redierit. Monet uxorem ne ad ipsum eat.

M. T. C. Terentia suæ S. D.

Quòd nos in Italiam salvos venisse gaudes, perpetuò gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisque injuriis, metuo, ne id consilii cœperimus, quòd non facilè̄ explicare possimus. Quare, quantum potes, adjuva. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quòd te des hoc tempore, nihil est. Et longum est iter, et non tutum: et non video, quid prodesse possis, si ve-

neris. Vale. Datum pridie Non. Novembr. Brundisio.

ARGUMENTUM.

Permittit uxori, ut de nuntio remittendo consilium capiat ex tempore.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D.

Quod scripsi ad te proximis litteris de nuntio remittendo, quæ sit istius vis hoc tempore, et quæ concitatio multitudinis, ignoro. Si metuendus iratus est, quies tamen ab illo fortassè nascetur. Totum judicabis quale sit, et quod in miseris rebus minimè miserum putabis, id facies. Vale. vi. Id. Quinct.

ARGUMENTUM.

Rogat uxorem, et filiam, consulerent et ipse, et cum amicis, ab urbe discedant, necne adventu Cæsaris.

Tullius Terentiæ, et pater Tulliolæ, duabus animis suis; et Cicero matri optimæ, et suavissimæ sorori S. D.

Si vos valetis, nos valemus. Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum. Si ille Romam modestè venturus est, rectè in præsentia domi esse potestis: sin homo a mens diripiendam urbem daturus est; vereor, ut Dolabella ipse satis vobis prodesse possit. Etiam illud metuo, ne jam intercludamini, ut cum velitis, exire non liceat. Reliquum est, quod ipsæ optimè considerabitis, vestri similes feminae sint nè Romæ. Si enim non sunt, videndum est, ut ho-

nestè vos esse possitis. Quomodocumquè nunc se res habet, modò ut hæc nobis loca tenere liceat, bellissimè vel mecum, vel in nostris prædiis esse poteritis. Etiam illud verendum est, ne brevi tempore fames in urbe sit. His de rebus velim cum Pompejo, cum Camillo, cum quibus vobis videbitur, consideretis: ad summam, animo forti sitis. Labienus rem meliorem fecit. Adjuvat etiam Piso, quòd ab urbe discedit, et sceleris condemnat generum suum. Vos meæ charissimæ animæ, quam sæpissimè ad me scribite, et vos quid agatis, et quid istic agatur. Quintus pater, et filius, et Rufus vobis salutem dicunt. Valete. viii. Kalend. Quinct. Minturnis.

ARGUMENTUM.

Dicit se mutasse consilium de mittendo ad Cæsarem Cicerone filio. Hæc autem epistola videtur scripta post eam, quæ 11. loco impressa est.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Constitueramus, ut ad te antea scripseram, obviam Ciceronem Cæsari mittere: sed mutavimus consilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De cæteris rebus, etsi nihil erat novi, tamen, quid velimus, et quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valentudinem tuam cura diligentèr. Vale. xii. Kalend. Quinct.

ARGUMENTUM.

Argumentum est de litteris, et de Volurnia.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Etsi ejusmodi tempora nostra sunt, ut nihil habeam, quod aut à te litterarum expectem, aut ipse ad te scribam: tamen nescio, quomodò et ipse vestras litteras expecto, et scribo ad vos, cum habeo, qui ferat. Volurnia debuit in te officiosior esse, quàm fuit, et id ipsum, quod fecit, potuit diligentius facere, et cautius. Quamquàm alia sunt, quæ magis curemus, magisque doleamus: quæ me ità conficiunt, ut ite voluerunt, qui me de mea sententia detruserunt. Cura, ut valeas. Prid. Non. Jan.

ARGUMENTUM.

Doloris index epistola.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D.

Si quid haberem, quod ad te scriberem, facerem id et plurimis verbis, et sæpius. Nunc quæ sunt negotia vides. Ego autem quomodo sin affectus, ex Lepta, et Trebatio poteris cognoscere. Fac, ut tuam, et Tullia valetudinem cures. Vale.

ARGUMENTUM.

Monet uxorem, et filiam, ut mature considerent, num Romæ tuto esse possint, et cum dignitate.

M. T. C. Terentiæ, et pater suavissimæ filia, Cicero matri, et sorori S. D.

Considerandum vobis etiam, atque etiam, ani-

mæ meæ, diligentèr puto, quid faciatis, Romæ ne sitis, an mecum in aliquo tuto loco. Id non solum meum consilium est, sed etiam vestrum. Mihi veniunt in mentem hæc: Romæ vos esse tuto posse per Dolabellam, eamque rem posse nobis adjuvamento esse, si qua vis, aut si quæ rapinæ fieri cœperint. Sed rursus illud me movet, quod video omnes bonos abesse Roma, et eos mulieres suas secum habere. Hæc autem regio, in qua ego sum, nostrorum est tum oppidorum, tum etiam prædiorum: ut et multum esse mecum, et cum abieritis, commodè etiam in nostris prædiis esse possitis. Mihi planè non satis constat adhuc, utrum sit melius. Vos videte quid aliæ faciant isto loco femina, et ne, cum velitis exire non liceat. Id velim diligentèr etiam, atque etiam vobiscum, et cum amicis consideretis. Domus ut propugnacula, et præsidium habeat, Philotimo dicetis. Et velim tabellarios instituatis certos, ut quotidè aliquas à vobis litteras accipiam. Maximè autem date operam, ut valeatis, si nos vultis valere. viii. Kalend. Februar. Formiis.

ARGUMENTUM.

Dolorem significat ex filia valetudine, et difficultatem, quò minùs possit propriùs accedere.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D.

In maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tullia nostræ, de qua nihil est, quò ad te plura scribam. Tibi enim æquè magnæ curæ esse certò scio. Quòd me propriùs vultis accedere, video ità esse faciendum: etiam antè fecissem: sed

me multa impediunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto litteras: quas ad me quamprimùm perferendas cures, velim. Da operam, ut valeas.

ARGUMENTUM.

Mandat, ut in Tusculano omnia sint parata ad hospites accipiendos.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

In Tusculanum nos venturos putamus aut no- nis, aut postridiè. Ibi fac ut sint omnia parata. Plures enim fortassè nobiscum erunt: et ut arbitror, diutiùs ibi commorabimur. Labrum si in balneo non est, fac ut sit: itè cætera, quæ sunt ad victum, et ad valetudinem necessaria. Vale. Kal. Octob. de Venusio.

ARGUMENTUM.

Scribit, ut, quæ tempus postulabit, provideat, sibi que absentem administret, litterasque mittat.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Da operam, ut convalescas: quod opus erit, ut res, tempusque postulat, provideas, atque administres, et ad me de omnibus rebus quàm sæpissimè litteras mit- tas. Vale.

ARGUMENTUM.

Dicit se tabellarios expectare, ut consilium ca- pere possit.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Nos quotidie

tabellarios vestros expectamus: qui si venerint, fortassè erimus certiores, quid nobis faciendum sit, faciemusque te statim certio- rem. Valetudinem tuam cura diligentièr. Vale. Kal. Sept.

ARGUMENTUM.

Nondum se neque de Cæsaris adventu, neque de ejus litteris quidquam scire dicit.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Nos neque de Cæsaris adventu, neque de litteris, quas Philo- timus habere dicitur, quidquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certio- rem. Valetudinem tuam fac ut cures. Vale. iv. id. Sext.

ARGUMENTUM.

Scribit de litteris à Cæsare acceptis, de ejus ad- ventu, de obviam itione.

M. T. C. Terent. suæ S. D.

Si vales, benè est: ego valeo. Redditæ mihi jam tandem sunt à Cæsare litteræ satis liberales: et ipse opinione celeriùs venturus esse dicitur. Cui utrùm obviam procedam, an hic eum expec- tem, cum constituerò, faciam te certio- rem. Ta- bellarios mihi velim quamprimùm remittas. Va- letudinem tuam cura diligenter. Vale. prid. id. Sext.